

Бурич Іван Васильович,*м.н.с. кафедри економіки та бізнес-адміністрування,
Сумський державний університет (м. Суми, Україна)*

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ВІДБОРУ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ¹

На основі розроблених організаційно-економічних засад формування портфеля інноваційно-інвестиційних проектів, що можуть бути реалізовані для сталого розвитку регіону, удосконалено модель попереднього формування портфеля проектів. Розроблено схему організаційно-економічного механізму відбору інноваційно-інвестиційних проектів для сталого розвитку, яка включає фактори розвитку регіону, фактори розвитку підприємства та фактор часу. Запропоновано розглядати процес відбору інноваційно-інвестиційних проектів для сталого розвитку регіону на основі критеріїв сталості очікуваних результатів проекту за вимірами – фінансово-економічним, інституційно-соціальним, екологічним. Запропоновано підхід до оцінювання та відбору інноваційно-інвестиційних проектів для формування портфеля проектів для сталого розвитку в регіоні, що дозволяє максимально врахувати цінність кожного проекту з точки зору сталого розвитку, забезпечити підтримку прийняття рішень про доцільність їх подальшої реалізації на основі попереднього відбору.

Ключові слова: сталий розвиток, інноваційно-інвестиційні проекти, ефекти, регіон.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Соціально-економічні проблеми, з якими зіштовхнулася Україна, свідчать про гостру необхідність удосконалення системи управління регіональним розвитком. Необхідність переорієнтації підприємств на нові ринки, трансформація їх виробничої та технологічної структури, формування принципово нових видів діяльності бізнесу в умовах стратегії сталого розвитку вимагають від управлінського сектору регіону прийняття виважених рішень. Разом із тим, усвідомлення важливості вирішення існуючих екологічних проблем та недопущення нових, пошук та впровадження еколого-орієнтованих проектів та ресурсозберігаючих технологій, які б зумовили новий рівень розвитку регіону, говорить про необхідність врахування екологічних аспектів в економічній політиці. В умовах невирішених суспільно-політичних проблем та пошуку шляхів виходу з економічної кризи роль інвестиційно-інноваційних проектів зростає. Потреби практики екологічно безпечного господарювання в регіоні зумовлюють актуальність цього дослідження в контексті формування єдиного портфеля інноваційно-інвестиційних проектів, що дозволило б акумулювати й регулювати виконання еколого-орієнтованих стратегій для сталого розвитку. Як правило, портфель інноваційно-інвестиційних проектів формується на рівні країни або регіону. Обираються найбільш економічно значущі проекти, що стосуються, у першу чергу, модернізації виробництва, створення інфраструктури, реструктуризації підприємств та ін. Частіше на рівні регіону розглядаються окремі проекти в таких галузях як енергетика, хімічна промисловість, нафтогазовий сектор, сільське господарство, транспорт, машинобудування і т.ін.

¹ Матеріал публікується в рамках НДР «Фундаментальні основи екологобезпечної трансформації регіональних еколого-економічних систем» (№ д/р 0111U003564)

У 2011 р. в Україні створено й функціонує Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами [4]. Однак його діяльність поки що не носить масштабного характеру: сьогодні в Україні реалізується лише кілька національних проектів, рівень деталізації та опрацювання яких залишає бажати кращого [3].

Огляд основних наукових публікацій з цієї тематики виявив певні недоліки у вивченні проблемних питань формування портфеля інноваційно-інвестиційних проектів для сталого розвитку регіону. Зокрема, основні аспекти управління портфелями інноваційно-інвестиційних проектів на національному та регіональному рівнях лежать у суто економічній площині і не пов'язані з виконанням стратегій сталого розвитку регіонів України. Процес відбору інноваційно-інвестиційних проектів для сталого розвитку регіону потребує удосконалення на основі системного підходу з урахуванням екологічної оцінки та соціального схвалення. Це й зумовило актуальність цього дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сьогодні опублікована велика кількість наукових праць, що висвітлюють питання формування портфеля інноваційно-інвестиційних проектів, оптимізації структури портфеля, а також моделей управління ними. Питання формування та управління портфелем проектів розглядалися в роботах Р.Д. Арчібальда [1], Д.І. Кендалла [8], С.К. Роллінза [8], К.В. Кошкіна [12], В.А. Рача [14] та багатьох інших.

Не вирішені питання, що є частиною загальної проблеми. Невирішеним аспектом загальної проблеми залишаються питання вироблення організаційно-економічних засад відбору інвестиційно-інноваційних проектів у рамках стратегії сталого розвитку. Не розкрито цілу низку проблем щодо того, як організувати процес відбору проектів для того, щоб розвивати регіон у напрямі сталого зростання та пріоритетів сталого розвитку. Тому оцінка та відбір інноваційно-інвестиційних проектів з точки зору пріоритетизації питань реалізації стратегії сталого розвитку регіону потребують наукового обґрунтування.

Метою статті є удосконалення організаційно-економічних засад відбору інвестиційно-інноваційних проектів на регіональному рівні для сталого розвитку. У рамках поставленої мети головним завданням є розроблення системи критеріїв для оцінювання інвестиційно-інноваційних проектів і подальшого відбору їх до єдиного портфеля проектів для сталого розвитку регіону.

Основний матеріал. Результати аналізу літератури [1-18] свідчать, що в Україні рівень інноваційно-інвестиційної діяльності не відповідає суспільним потребам [17]. Існують як теоретичні, так і прикладні аспекти цієї проблематики. Так, Закон України «Про інноваційну діяльність» дає таке визначення інноваційного проекту: «Інноваційним визнається проект, яким передбачаються розроблення, виробництво і реалізація інноваційного продукту і (або) інноваційної продукції, що відповідають вимогам статей 14 і 15 цього Закону» [5]. Якщо звернутися до Постанови КМ України «Про затвердження Порядку формування та використання коштів Державного інноваційного фонду» [15], то можна знайти таке тлумачення: «Інноваційний проект – це комплекс взаємопов'язаних заходів інвестиційного характеру, спрямованих на комерційне застосування науково-технічних розробок, освоєння нових видів продукції, послуг, упровадження новітніх технологій. Проект оформляється відповідно до вимог Державного інноваційного фонду у вигляді формалізованого опису і включає техніко-економічне обґрунтування та бізнес-план».

Яковлев А.І. та Васильцова С.О. зазначають, що «... актуальність проблеми, що аналізується, наочно демонструє той факт, що Закони України «Про інноваційну діяльність» (№40-IV від 04.07.2002 р.), «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» (№3715-VI від 08.09.2011 р.) постійно оновлюються та доробляються, мають численні пов'язані документи та багаторічну історію, а також породили чималу кількість галузевих та регіональних програм, таких як: «Програма інвестиційної діяльності України на 2010-2020 роки», проект ЄС «Підтримка високотехнологічних та інноваційних підприємств і передача технологій у бізнес», «Поліпшення державної політики, стратегій і регуляторні інновації в Україну» тощо [17, с. 26-27].

Аналіз термінологічної бази свідчить про те, що існує цілий комплекс невирішених питань щодо формування портфеля інноваційно-інвестиційних проектів для сталого розвитку регіону.

У своїй монографії Яковлев А.І. та Васильцова С.О. дають таке визначення портфелю інноваційно-інвестиційних проектів: «портфель реальних інноваційно-інвестиційних проектів – це сукупність інноваційно-інвестиційних проектів, відібраних (створених) та реалізованих особою (юридичною, фізичною), яка має централізоване управління та прагне довгострокового розвитку бізнесу або досягнення інших соціально-економічних ефектів через втілення новацій» [17, с. 27-28]. Погоджуючись з авторами, пропонуємо власне визначення: портфель інноваційно-інвестиційних проектів для сталого розвитку регіону – це сукупність інноваційно-інвестиційних проектів, відібраних у рамках централізованого управління стратегією сталого розвитку регіону на основі втілення екологічно сприятливих інновацій юридичною та/або фізичною особою, яка прагне розвитку бізнесу в регіоні.

Особливість портфеля інноваційно-інвестиційних проектів на національному або регіональному рівнях, як стверджує Ванюшкин А.С. [3], полягає в тому, що в більшості випадків кожний із проектів портфеля реалізується окремим інвестором. Це спонукає виконавців проектів розглядати пріоритетність очікуваних результатів через призму виключно економічного ефекту. Виняток становлять випадки реалізації портфеля інвестиційних проектів великими інституційними інвесторами (МБРР, ЄБРР) [3, с. 31]. З огляду на сучасні тенденції розвитку «зеленої» економіки пріоритетність суто економічних ефектів від реалізації інноваційних проектів знижується. Концепція «зеленої» економіки передбачає досягнення сталого розвитку при врахуванні господарськими суб'єктами не лише економічних інтересів, а й соціальних і, перш за все, екологічних [13, с. 186-187]. Це можливо реалізувати за умови тривалої модернізації виробництва, трансформації технологічного укладу, що в цілому призведе до підвищення загальної ефективності виробництва, зниження збитковості виробництва, підвищення якості життя тощо.

Зауважимо, що у світі дуже активно розвиваються проекти для сталого розвитку, активно розробляються пропозиції щодо «озеленення» економіки. Зокрема, ЮНЕП у 2008 р. представила «Глобальний зелений новий курс», а у 2011 р. звіт «Назустріч «зеленій» економіці» [13]. Як зазначає Прушківська Е.В., у країнах пострадянського простору проблеми «зеленої» економіки включаються в стратегії розвитку. Вона пише, що в Росії прийнята «Стратегія 2020», у якій важливу роль надано «зеленій» економіці; у Білорусії опубліковано національну доповідь «Сталий розвиток Республіки Білорусь на принципах «зеленої» економіки» (2012 р), у якій пріоритети надаються розвитку

екосистем. В Україні проблеми розвитку та аналіз сучасного стану навколишнього середовища також включається в державні та суспільні програми й документи: «Стратегія розвитку України в період до 2020 року», «Перспективи розвитку «зеленої» економіки», «Зелена економіка та профспілки» [13, с. 186].

За даними Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами [4], в Україні розпочато декілька національних проектів та ряд стратегічних регіональних проектів. Основні з них:

- «LNG-термінал» – будівництво на чорноморському узбережжі України терміналу з прийому 10 млрд м³ зрідженого газу;

- «Енергія природи» – створення «чистого» джерела енергії вітру і сонця у плановому обсязі 2000 МгВт встановленої потужності, що є аналогом енергії, отриманої від 2 млрд куб. імпортного газу. Реалізація планується переважно в Запоріжжі;

- «Нова якість життя» – у рамках цього проекту реалізуватимуться п'ять підпроектів: «Чисте місто» – будівництво сучасних комплексів із переробки твердих побутових відходів; «Якісна вода» – програма забезпечення населення якісною питною водою; «Відкритий світ» – створення інформаційно-комунікаційної освітньої мережі національного рівня на базі технологій радіозв'язку четвертого покоління (4G); «Місто майбутнього» – формування стратегічного плану та проектів розвитку міста; «Нове життя» – нова якість охорони материнства і дитинства;

- «Олімпійська надія 2022» – проект, спрямований на реалізацію ініціативи Президента України щодо проведення зимових Олімпійських ігор 2022 року в Карпатах;

- «Повітряний експрес» – проект створення швидкісного залізничного сполучення між Києвом та аеропортом Бориспіль.

У регіональному розрізі, наприклад, у Сумській області в 2014 р. розпочато заходи щодо реалізації інноваційно-інвестиційних проектів, таких як [7]:

- будівництво пішохідної еспланади, торгових центрів;
- створення центру авіаційних перевезень та логістики;
- будівництво цеху сірчаної кислоти потужністю 75 тис. т на рік;
- будівництво цеху з переробки промислових стоків;
- реконструкція цехів із виробництва мінеральних добрив;
- видобування та переробка крейди;
- виробництво льоноволокна;
- будівництво заводу з виробництва цементу;
- створення виробництва з деревної муки;
- організація виробництва з виготовлення пластиків;
- будівництво технологічної лінії зі збору звалищного газу полігону твердих побутових відходів.

Зазначені проекти увійшли до інвестиційного паспорту Сумського регіону, але інформація щодо відповідності зазначених проектів стратегії сталого розвитку регіону та забезпечення екологічної безпеки під час їх реалізації є недоступною для широких верств громадськості.

За результатами аналізу наукової літератури встановлено, що важливою умовою реалізації інноваційно-інвестиційних проектів у регіоні є дотримання компромісу інтересів і цілей учасників процесу забезпечення сталого розвитку регіону. З цієї точки

зору, цікавим є аналіз протилежних цілей учасників інноваційно-інвестиційного процесу. На основі досліджень Алабугіна А.О. [2], який запропонував модель дисбалансу протилежних цілей та інтересів учасників регіонального інвестиційного процесу, представимо схематично взаємозв'язок протилежних цілей ініціаторів проектів та очікувань суспільства (рис. 1).

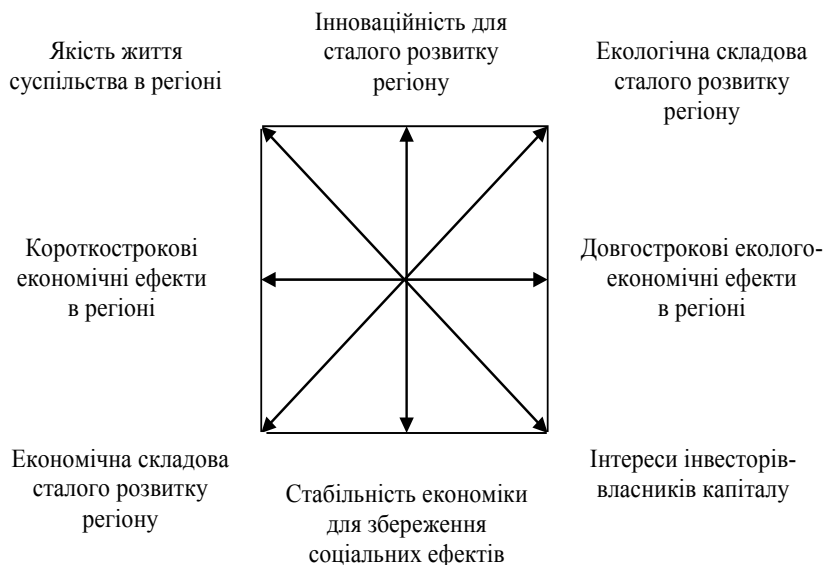

Рисунок 1 – Схема протилежних цілей та інтересів учасників інноваційно-інвестиційних проектів регіонального значення, (удосконалено автором на основі [2])

Це є необхідним для визначення вузьких місць та напрямів розроблення етапів відбору проектів, тому що при проведенні оцінювання проектів та їх аналізу, необхідно сформувати кількісні критерії, уніфіковані для всіх проектів, що є об'єктами експертної порівняльної оцінки.

Кучинський В.А. [10, с. 114] зазначає, що «... ефективність інноваційного процесу визначається лише після впровадження інновації, коли з'ясується, у якій мірі вона задовольняє потреби ринку». На розвиток інноваційно-інвестиційного процесу для сталого розвитку регіону та його ефективність впливають:

– фактори розвитку регіону (вплив зовнішнього середовища, умови ринку, соціально-економічний потенціал, практика державного регулювання, рівень освіти, організаційні форми взаємодії науки і виробництва тощо);

– фактори підприємства (внутрішнього середовища окремих організаційних і господарських систем: фінансові та матеріально-технічні ресурси, інноваційний потенціал, здатність до оновлення технологій, екологічна відповідальність, креативність персоналу та ін.);

– особливості специфічного спрямування розвитку економіки регіону відповідно до обраної стратегії (виробнича сфера, туристична, рекреаційна і т.ін.).

Розділ 2 Інновації у маркетингу

Необхідно також визначити особливості оцінювання ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності, до яких відносять:

- оцінювання економічної ефективності інновацій для самого підприємства, рівень потенційних можливостей інноваційного проекту забезпечити конкурентоспроможність та фінансову стабільність;
- оцінювання ефективності управління для сталого розвитку регіону з огляду на забезпечення неперервності інноваційно-інвестиційних процесів і досягнення кінцевої мети впровадження інновацій для сталого розвитку (продукту, технологій);
- урахування фактора часу з точки зору отримання довгострокових соціально-екологічних ефектів від інновацій, що впливає на можливість отримання очікуваних економічних результатів за визначений проміжок часу.

Нами пропонується розглядати організаційно-економічний механізм відбору інноваційно-інвестиційних проектів для сталого розвитку (рис. 2).

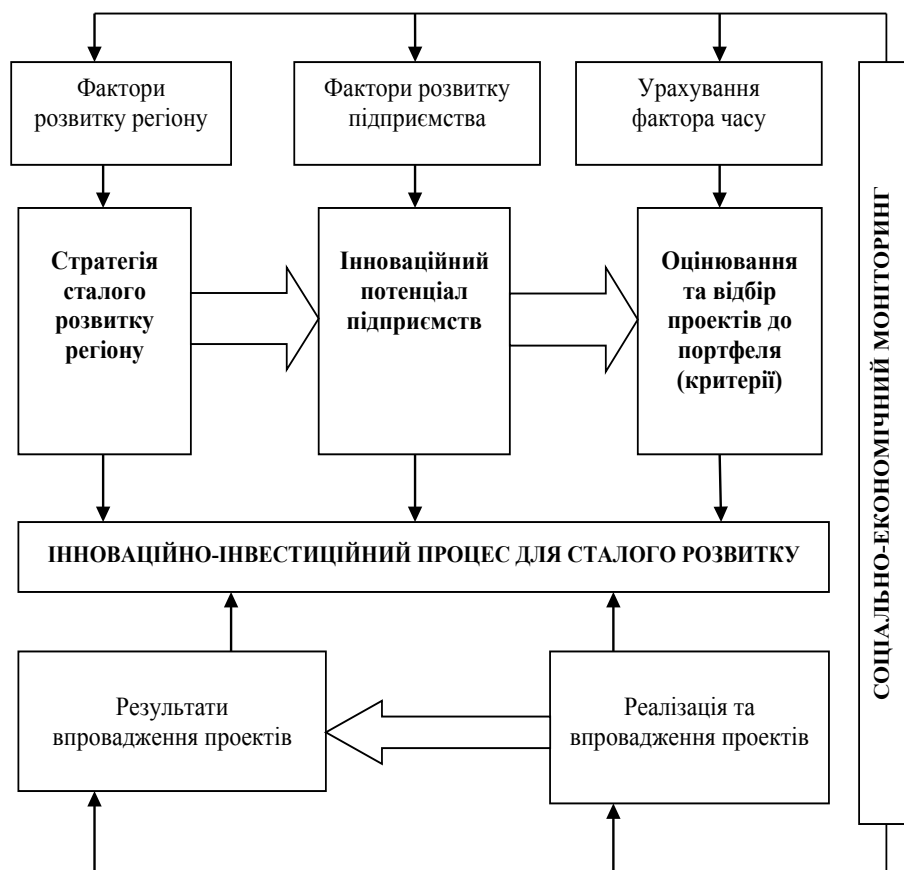

Рисунок 2 – Схема основних складових організаційно-економічного механізму відбору інноваційно-інвестиційних проектів для сталого розвитку, (авторська розробка)

У сучасних умовах господарювання підвищуються вимоги до очікуваних результатів від упровадження інноваційно-інвестиційних проектів, фінансування яких можливо тільки після їх економічної оцінки. Оцінювання проектів для сталого розвитку передбачає, на наш погляд, не тільки економічний вимір, а й екологічні та соціальні виміри для обґрунтування рішення стосовно інноваційних проектів, що можуть бути реалізовані. Потрібно зважати на те, що для підприємств та організацій є можливим спрямовувати свою діяльність на досягнення не тільки локальних цілей, а й успішно функціонувати для регіональних інтересів. Таким чином, нами пропонується такий критерій відбору проектів для сталого розвитку регіону, як сталість очікуваних результатів проекту за вимірами – фінансово-економічна (ФС), інституційно-соціальна (ІС), екологічна (ЕС).

Економічна та фінансова сталість передбачають: коротко- та довгострокові перспективні ефекти від реалізації проекту, визначення показників та обґрунтування впливу проекту на соціально-економічну самодостатність локального розвитку громади, визначення рівня фінансової незалежності проектів від грантового фінансування, довгостроковий розвиток й функціонування відповідних організаційних структур, що створено для реалізації проекту, на основі їх самоокупності, альтернативні варіанти надходжень до місцевого бюджету або фондів розвитку регіону та ін.

Інституційно-соціальна сталість передбачає відповідність проекту Державній стратегії регіонального розвитку, стратегії розвитку регіону, а також плану заходів з її реалізації, розвиток комунальної інфраструктури, мережі спеціалізованих закладів, підприємництва, громадських організацій, консалтингових організацій, упровадження інтелектуальних та інших нематеріальних результатів, одержаних за результатами проекту та ін.

Екологічна сталість передбачає показники, за якими очікувана реалізація проекту покращить ситуацію для цільових груп суспільства, ступінь інтегрованості проекту до стратегії сталого розвитку регіону, аналіз і прогнозування екологічних ризиків, показники екологічної безпеки, показники потенційних екологічних втрат та витрат, що можуть вміщувати вартість недоотриманої продукції внаслідок забруднення довкілля та використання природних ресурсів, а також витрати на знешкодження та утилізацію відходів виробництва, додаткові витрати місцевого бюджету, що обумовлені некомплексним використанням сировини, додатковим страхуванням здоров'я населення.

Для формалізації результатів оцінювання інноваційно-інвестиційних проектів за переліком критеріїв зазвичай використовується бальний метод оцінки проекту на основі їх відносної важливості [10]. Але використання цієї методики має ряд недоліків, зокрема високий ступінь невизначеності відносної важливості.

На основі наукових результатів М.Ю. Подаєнко, В.К. Кошкіна та Л.С. Чернової [12] доцільно побудувати модель попереднього формування портфеля проектів, що базується на запропонованих критеріях. Попереднє формування портфеля проектів здійснюється шляхом організації процесів порівняльної оцінки показників $j \in J$ кожного з можливих проектів $P = \{p_{1,j}, p_{2,j}, \dots, p_{i,j}\}$, $i = 1, \dots, n$ до розроблених критеріїв: фінансово-економічна сталість $\{ФС\}$, інституційно-соціальна сталість $\{ІС\}$, екологічна сталість $\{ЕС\}$ на момент часу $t = 0$ попереднього формування портфеля проектів. При цьому стратегічні цілі можуть бути неявно позначені в $\{ІС\}$. Порівняльний аналіз показників

кожного з проектів по $\{FC\}$, $\{IC\}$, $\{EC\}$ визначає можливість його рейтингової оцінки. У разі невідповідності проекту $p_{i,j}$ прийнятому діапазону кваліметричних показників або кількісних значень $\{EC\}$ – проект відхиляється, а у випадках невідповідності проекту по $\{FC\}$, $\{IC\}$ – проект може бути вдосконалений та включається в резервний портфель проектів.

На першому етапі формується матриця $(\Omega_{i,j})$, де i – номер проекту в рядку проектів, j – показник проекту в стовпці показників проектів [9; 12, с. 39]:

$$(\Omega_{i,j}) = \begin{vmatrix} p_1 \dots p_i \\ j_{1,1} \dots j_{i,1} \\ \dots \\ j_{1,n} \dots j_{i,n} \end{vmatrix}. \quad (1)$$

Для кожного показника проекту знаходяться його максимально ефективні значення і формується матриця, що включає знайдені значення для p_{i+1} - го еталонного проекту:

$$(\Omega_{i,j})_{max} = \begin{vmatrix} p_1 \dots p_i, p_{i+1} \\ j_{1,1} \dots j_{i,1}, j_{i+1,1}^{max} \\ \dots \\ j_{1,n} \dots j_{i,n}, j_{i+1,n}^{max} \end{vmatrix}. \quad (2)$$

На наступному етапі кожен із показників матриці $(\Omega_{i,j})$ проходить процедуру визначення відповідності еталонному значенню:

$$(\Omega_{i,j})_{max} : x_{i,j} = \frac{j_{i,n}}{j_{i+1,n}^{max}}. \quad (3)$$

Для кожного проекту, який претендує на включення в попередньо сформований портфель проектів, значення рейтингової оцінки може бути визначено залежністю [12]:

$$W_i = \sqrt{(1 - x_{1,j})^2 + (1 - x_{2,j})^2 + \dots + (1 - x_{i,j})^2}. \quad (4)$$

Далі портфель проектів формується в порядку зростання значення величини рейтингової оцінки кожного проекту. Врахування фактора часу проявляється в тому, що при зміні умов у період часу $t > 0$ попередньо сформований набір проектів або його частина може бути віднесена до резервного портфелю проектів і за необхідності після удосконалення пройти процедуру відбору за запропонованими критеріями (рис. 3). Таким чином, удосконалено організаційно-економічні підходи до формування портфеля інноваційно-інвестиційних проектів, що забезпечує підтримку прийняття рішення про доцільності подальшої реалізації проектів на основі їх комплексного відбору.

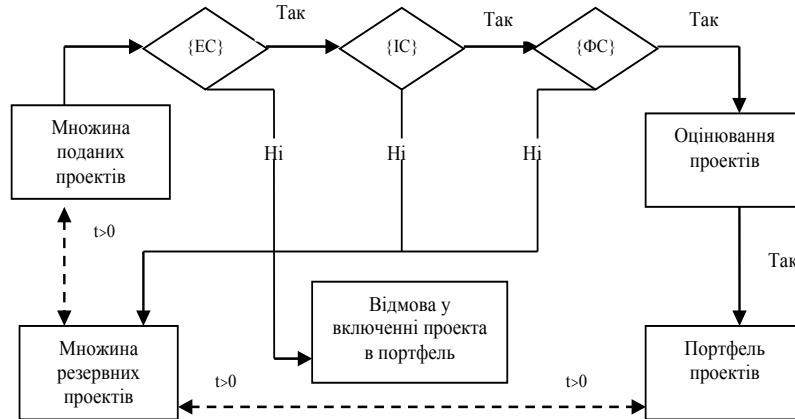

Рисунок 3 – Процес відбору інноваційно-інвестиційних проектів для сталого розвитку регіону, (удосконалено автором на основі [12])

Висновки і перспективи подальших досліджень. Розглянуті підходи до розроблення критеріїв оцінювання та відбору інноваційно-інвестиційних проектів для формування портфеля в регіоні, що дозволяють максимально врахувати цінність кожного проекту з точки зору сталого розвитку, забезпечують підтримку прийняття рішень про доцільність їх подальшої реалізації на основі попереднього відбору.

Перспективою подальших досліджень є розроблення практичних рекомендацій для впровадження запропонованих організаційно-економічних підходів у практику господарювання.

1. Арчибальд Р. Управление высокотехнологичными программами и проектами / Р. Арчибальд. – М. : Компания АйТи; ДМК Пресс, 2010. – 464 с.

2. Алабугин А.А. Методика отбора инвестиционных проектов на региональном уровне с использованием интеграционной модели оценки / А.А. Алабугин, Л.Г. Кочегарова // Теория и практика общественного развития. – 2013. – №8. – С. 289-293.

3. Ванюшкин А.С. Модель формирования портфелей инвестиционных проектов / А.С. Ванюшкин // Вісник НТУ «ХП». Серія: Нові рішення в сучасних технологіях. – Х. : НТУ «ХП». – 2013. – №4 (978). – С. 31-38.

4. Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrproject.gov.ua/>.

5. Закон України «Про інноваційну діяльність від 04.07.2002 р. №40-IV : станом на 31.03.2005 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.htm>.

6. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 р. №1560-XII : станом на 14.01.2009 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.htm>.

7. Інвестиційний паспорт Сумської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrproject.gov.ua/sites/default/files/upload/sumi_dlya_saytu_1.pdf.

8. Кендалл Д.И. Современные методы управления портфелями проектов и офис управления проектами / Д.И. Кендалл, С.К. Роллинз ; пер. с англ. – М. : ПМ Софт, 2004. – 576 с.

Розділ 2 Інновації у маркетингу

9. Куковський А.Г. Аналітичні методи оцінювання конкурентоспроможності підприємств / А.Г. Куковський, В.А. Познаховський // Вісник інженерної академії України: Теоретичний та науково-практичний журнал. – К., 2010. – №2. – С. 262-266.

10. Кучинський В.А. Підвищення ефективності інноваційної діяльності на основі удосконалення підходу до оцінки та відбору інноваційних проектів / В.А. Кучинський, Н.А. Коробка // Вісник ХПІ (Серія: економіка). – 2011. – №7. – С. 112-117.

11. Markowitz H. Portfolio Selection [Електронний ресурс] / H. Markowitz // Journal of Finance. – 1952. – №1, March, Vol. VII. – P. 77-91. – Режим доступу: <http://cowles.econ.yale.edu/P/cp/p00b/p0060.pdf>.

12. Подаенко М.Ю. Предварительное формирование портфеля проектов / М.Ю. Подаенко, В.К. Кошкин, Л.С. Чернова // Управління розвитком складних систем. – 2013. – Вип. 13. – С. 37-39.

13. Прушківська Е.В. Розвиток «зеленої економіки»: національний аспект / Е.В. Прушківська, Ю.О. Шевченко // Бізнес-інформ. – 2013. – №3. – С. 186-191.

14. Рач В.А. Портфельне управління розвитком соціально-економічних систем. Частина 1. Модель визначення бенчмаркетингових значень показника стратегічної мети із використанням теорії нечітких множин [Електронний ресурс] / В.А. Рач, О.П. Коляда // Управління проектами та розвиток виробництва. – 2009. – №1. – С. 144-151.

15. Постанова «Про затвердження Порядку формування та використання коштів Державного інноваційного фонду» від 06.08.1998 р. №1242 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/htm>.

16. Указ Президента України «Про Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України» від 12.05.2011 №583/2011 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/583/2011>.

17. Шкарупа О.В. Теоретичні аспекти формування та управління портфелем екологічно орієнтованих бізнесів регіону / О.В. Шкарупа, І.В. Бурич // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2015. – №1. – С. 240-252.

18. Яковлев А.І. Формування та оцінювання портфеля реальних інноваційно-інвестиційних проектів на переробних підприємствах / А.І. Яковлев, С.О. Васильцова. – Харків : ООО «Цифра Принт», 2013. – 225 с.

1. Archibald, R. (2010). *Upravlenie vysokotekhnologichnymi programmami i proektami [Management of high-tech programs and projects]*. Moscow: Kompaniia AiTi; DMK Press [in Russian].

2. Alabuhin, A.A., Kocheharova, L.H. (2013). Metodika otbora investitsionnykh proektov na regionalnom urovne s ispolzovaniem intehratsionnoi modeli otsenki [Method of selection of investment projects at the regional level with use of the integration model assessment]. *Teoriia i praktika obschestvennogo razvitiia – Theory and practice of social development, Vol 8*, 289-293 [in Russian].

3. Vaniushkin, A.S. (2013). *Model formirovaniia portfele investitsionnykh proektov [The model of investment projects portfolio formation]*. *Visnyk NTU «HPI» – Bulletin of NTU «HPI», 4 (978)*, 31-38 [in Russian].

4. Derzhavne ahentstvo z investitsii ta upravlinnia natsionalnymi proektamy [State Agency for Investment and National Projects Management]. www.ukrproject.gov.ua. Retrieved from: <http://www.ukrproject.gov.ua/> [in Ukrainian].

5. *Zakon Ukrainy «Pro innovatsiinu diialnist» [The Law of Ukraine «About innovative activity»]*. from 04.07.2002 №40-IV. *The Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.htm> [in Ukrainian].

6. *Zakon Ukrainy «Pro investitsiinu diialnist» [The Law of Ukraine «On investment activity»]*. from 18.09.1991 №1560-XII. *The Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.htm> [in Ukrainian].

7. Investitsiinyi pasport Sumskoi oblasti [Investment passport of Sumy region]. www.ukrproject.gov.ua. Retrieved from: <http://www.ukrproject.gov.ua/sites/default/files/upload/>

sumi_dlya_saytu_1.pdf [in Ukrainian].

8. Kendall, D., & Rollinz, S.K. (2004). *Sovremennyye metody upravleniia portfeliami proektov i ofis upravleniia proektami [Modern methods of project portfolio management and project management office]*. Moscow: PM Soft [in Russian].

9. Kukovskii, A., & Poznahovskiy, V.A. (2010). Analitichni metody otsiniuvannia konkurentospromozhnosti pidpriemstv [Analytical methods for the enterprises competitiveness evaluating]. *Visnyk inzhenernoi akademii Ukrainy – Bulletin of the Engineering Academy of Ukraine*, 2, 262-266 [in Ukrainian].

10. Kuchinskyi, V.A., & Korobka, N.A. (2011). Pidvyshchennia efektyvnosti innovatsiinoi diialnosti na osnovi udoskonalennia pidhodu do otsinky ta vidboru innovatsiinykh proektiv [Improved innovation-based approach to innovative projects improving evaluation and selection]. *Visnyk HPI – Bulletin of the KhPI*, 7, 112-117 [in Ukrainian].

11. Markowitz, H. (1952). Portfolio Selection. *Journal of Finance*, 1, March, Vol. VII, 77-91. Retrieved from: <http://cowles.econ.yale.edu/P/cp/p00b/p0060.pdf> [in English].

12. Podaienko, M., Koshkin, V.K., & Chernova, L.S. (2013). *Predvaritelnoie formirovaniie portfelia proektiv [Portfolio pre-forming]. Upravlinnia rozvytkom skladnykh system – Management of the complex systems development*, 13, 37-39 [in Russian].

13. Prushkivska, E.V., & Shevchenko, Yu.O. (2013). Rozvytok «zelenoi ekonomiky»: natsionalnyi aspekt [The development of «green economy»: national aspect]. *Biznes-Inform – Business-Inform*, 3, 186-191 [in Ukrainian].

14. Rach, V., & Koliada, O.P. (2009). Portfilne upravlinnia rozvytkom sotsialno-ekonomichnykh system. Chastyna 1. Model viznachennya benchmarkinhovykh znachen pokaznyka strateyichnoi mety iz vykorystanniam teorii nechitkykh mnozhyn [Portfolio management development of socio-economic systems. The model of benchmarking values of indicator strategic goal determining using the theory of fuzzy sets]. *Upravlinnia proektamy ta rozvytok vyrobnystva – Project management and production development*, 1, 144-151 [in Ukrainian].

15. Postanova «Pro zatverdzhennia poriadku formuvannia ta vikortyannia koshtiv Derzhavnoho innovatsiinoio fondu» [Resolution «On approval of the formation and use of State Innovation Fund»]. from 06.08.1998 №1242. *The Cabinet Of Ministers Of Ukraine*. Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/ htm> [in Ukrainian].

16. Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro Derzhavne ahentstvo z investitsii ta upravlinnia natsionalnymy proektamy Ukrainy» [Presidential Decree of Ukraine «On State Agency for Investment and Management by National Projects of Ukraine»]. from 12.05.2011 №583/2011. *The Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/583/2011> [in Ukrainian].

17. Shkarupa, O.V., & Burych, I.V. (2015). Teoretychni aspekty formuvannia ta upravlinnia portfelem ekolohichno oriietovanykh biznesiv rehionu [Theoretical aspects of the formation and management by portfolio of environmentally-oriented businesses in the region]. *Marketynh i menezhment innovatsii – Marketing and Management of Innovations*, 1, 240-252 [in Ukrainian].

18. Yakovlev, A.I., & Vasil'tsova, S.O. (2013). *Formuvannia ta otsiniuvannia portfelia realnykh innovatsiino-investitsiinykh proektiv na pererobnykh pidpriemstvakh* [Formation and evaluation of the portfolio of real innovation and investment projects for processing plants]. Kharkiv: ООО «Tsifra Print» [in Ukrainian].

І.В. Бурич, м. н. с. кафедри економіки і бізнес-адміністрування, Сумський державний університет (г. Сумы, Україна)

Организационно-экономические основы отбора инвестиционно-инновационных проектов для устойчивого развития региона

На основе разработанных организационно-экономических основ формирования портфеля инновационно-инвестиционных проектов, которые могут быть реализованы для устойчивого развития региона, усовершенствована модель предварительного формирования портфеля

Розділ 2 Інновації у маркетингу

проектов. Разработана схема организационно-экономического механизма отбора инновационно-инвестиционных проектов для устойчивого развития, которая включает факторы развития региона, факторы развития предприятия и фактор времени. Предложено рассматривать процесс отбора инновационно-инвестиционных проектов для устойчивого развития региона на основе критериев устойчивости ожидаемых результатов проекта по замерам – финансово-экономическим, институционально-социальным, экологическим. Предложен подход к оценке и отбору инновационно-инвестиционных проектов для формирования портфеля проектов для устойчивого развития в регионе, который позволяет максимально учесть ценность каждого проекта с точки зрения устойчивого развития, обеспечить поддержку принятия решений о целесообразности их дальнейшей реализации на основе предварительного отбора.

Ключевые слова: устойчивое развитие, инновационно-инвестиционные проекты, эффекты, регион.

I.V. Burych, Junior Researcher of the Department of Economics and Business Administration, Sumy State University (Sumy, Ukraine)

Organizational and economic bases of investment and innovative projects selection for sustainable development of the region

The aim of the article. The aim of the article is to improve scientific and methodological approaches to the selection of investment and innovation projects at the regional level for its sustainable development.

The results of the analysis. It was improved the model of pre-selection formation of portfolio projects on the base of organizational and economic mechanism of formation of a portfolio of innovation and investment projects that can be implemented for the sustainable development of the region. The scheme of the organizational and economic mechanism of selection of innovation and investment projects for sustainable development, which includes factors of region development, factors of development of the enterprise and the time factor. It was proposed to consider the selection of innovation and investment projects for the sustainable development of the region basing on sustainability criteria expected results from such measurements as financial, economic, institutional, social and environmental. The scientific approach to the evaluation and selection of innovation and investment projects allows to take into account the value of each project in terms of sustainable development, to provide support for decision-making on expediency of their further implementation on the basis of pre-selection.

Conclusions and directions of further researches. It is shown that the project portfolio is formed in order of increasing value of project rating. Time factor is taking into account in the fact that conditions are changing in time period $t > 0$. Pre-formed set of projects or part of it can be attributed to the reserve portfolio and if necessary, after improving, to pass when the time selection procedure is proposed by criteria. Thus, it is improved the organizational and economic approaches to the formation of a portfolio of innovation and investment projects, which provides support for decision making on the advisability of further implementation of projects based on their complex selection.

Keywords: sustainable development, innovation and investment projects, effects, region.

Отримано 17.04.2015 р.